

Index daňovej spoľahlivosti

Richard Panek

The better the question. The better the answer. The better the world works.

Shape the future
with confidence

Úvod

- Cieľom Indexu daňovej spoľahlivosti („Index“) je motivácia daňovníkov k poctivému plneniu si daňových povinností.
- Máme však za to, že v súčasnosti má skôr **sankčný charakter**, čo potvrdzujú aj skúsenosti z praxe.
- Súčasné nastavenie systému a najmä kritérií hodnotenia **výrazne ovplyvňuje daňovníkov aj pri najmenších pochybeniach** aj napriek tomu, že dlhodobo pristupujú k zodpovednému plneniu si svojich daňových povinností.
- Považujeme za dôležité upraviť systém hodnotenia indexu a jeho kritériá tak, aby sa odstránili „nespravodlivosti“, ktoré súčasné nastavenie indexu prináša.

Sankčný charakter Indexu – praktické dopady

- Okrem nepriznania benefitov a uplatňovaní kratších lehôt na splnenie si určitých povinností, sankčný charakter prideleného indexu „menej spoľahlivý“ vyplýva aj z § 155 ods. 4 daňového poriadku, na základe ktorého **správca dane pri určovaní výšky pokuty prihliada** na závažnosť, trvanie a následky protiprávneho stavu a **na index daňovej spoľahlivosti**.
- Verejné označenie daňovníka vo verejnom registri FR SR s označením ako „menej spoľahlivý“ bez akejkoľvek poznámky alebo dôvodu zaradenia do tejto kategórie vedie **zhoršeniu jeho reputácie**, čo má negatívny dopad na vnímanie zo strany obchodných partnerov, bánk, potenciálnych zamestnancov, verejnosti a akcionárov.
- Všetky tieto skutočnosti prispievajú k zhoršeniu pozície daňovníkov na trhu a významne ovplyvňujú ich konkurencieschopnosť.
- Zaradenie daňovníkov medzi menej spoľahlivé môže mať za následok **závažné obmedzenia** pre účasť a konkurencieschopnosť vo verejnom obstarávaní, verejných obchodných súťažiach, pri investoroch, žiadostiach o investičnú pomoc resp. pri akýchkoľvek iných súťažiach a aktivitách, kde sa využívajú referencie a rôzne skóringové systémy na vyhodnocovanie potenciálnych partnerov.

Budúcnosť Indexu

Cieľom budúcej úpravy Indexu by malo byť vrátiť sa k pôvodnému zámeru, t.j. pridelený Index by mal mať predovšetkým motivačný charakter a mal by poskytovať benefity pre daňové subjekty, namiesto toho, aby pôsobil sankčne.

Budúce nastavenie Indexu a jeho kritérií:

- **Motivačný charakter:** Index by mal byť koncipovaný tak, aby povzbudzoval daňové subjekty k dodržiavaniu daňových predpisov a aktívnemu prístupu k daňovej transparentnosti. Týmto spôsobom sa môže podporiť pozitívne správanie a včasné a správne plnenie si daňových povinností.
- **Poskytovanie benefitov:** Úprava kritérií by mala viesť k tomu, že subjekty s vysokým Indexom budú mať prístup k rôznym benefitom, ako sú zjednodušené administratívne procesy, znížené sankcie alebo iné formy podpory. Týmto spôsobom sa vytvorí prostredie, kde sa dodržiavanie predpisov stane výhodné. Index by nemal na subjekty pôsobiť sankčne.
- **Transparentnosť a spravodlivosť:** Kritériá by mali byť jasne definované, transparentné a spravodlivé pre všetky daňové subjekty, aby sa zabezpečilo, že všetci účastníci budú mať rovnaké podmienky a príležitosti na dosiahnutie vysokého Indexu.
- **Neverejnosť indexu:** Index by mal byť neverejný. Týmto spôsobom sa ochráni citlivé informácie a zabezpečí sa, že subjekty nebudú vystavené zbytočnému tlaku, reputačnému riziku alebo stigmatizácii. Prípadne, pri zverejnení daňovníkov k príslušnému indexu by mal byť zverejnený aj dôvod zaradenia do príslušnej kategórie a závažnosť porušenia, resp. obdobie, kedy k danému porušeniu došlo.

Vybrané kritériá a skúsenosti z praxe

Prezumpcia viny

PROBLÉM

- Napr. kritérium č. 11 - Podkladom pre zhoršenie Indexu je vydanie (právoplatného) rozhodnutia.
- Nie je zohľadnené, či voči rozhodnutiu bola podaná v zákonom stanovenej lehote žaloba na príslušný súd.

PRAKTICKÉ DÔSLEDKY

- Zo skúseností z praxe je zrejmé, že k zníženiu Indexu dochádza aj za zdaňovacie obdobia, ktoré sú predmetom súdnych konaní.
- Vzhľadom na prebiehajúce súdne konanie takáto kategorizácia zo strany správcu dane neprípustne zasahuje do práv daňovníka.
- Zohľadňovanie samotného výsledku vyrubovacieho konania a ignorovanie ďalších procesných krokov predstavuje **prezumpciu viny**.
- V praxi aj za situácie, ak došlo k zrušeniu rozhodnutia FR/ DU na základe mimo odvolacieho konania (preskúmanie MF), zostáva Index znížený počas celého nasledujúceho polroka.

NÁVRH NA RIEŠENIE

- Ak po skončení konania na úrovni FR SR daňový subjekt pokračuje v uplatňovaní svojich práv prostredníctvom súdneho sporu s orgánmi finančnej správy, Index sa nebude vyhodnocovať až do skončenia súdneho sporu.
- O prebiehajúcom súdnom konaní by daňový subjekt informoval správcu dane podaním námietky podľa ustanovenia §53d ods. 3 daňového poriadku.
- Alternatívne by došlo k prerušeniu konania o námietke až do časového momentu rozhodnutia súdu, t.j. k priznaniu odkladného účinku až do tohto momentu.

Proporcionalita 1

PROBLÉM

- Na účely posúdenia indexu sa zohľadňuje aj výška daňových nedoplatkov a pokút (napr. kritérium č. 1 alebo č. 7)., avšak **nezohľadňuje sa prvok materiality**.
- Vyhodnocovanie spoľahlivosti len na základe absolútnej výšky nedoplatkov / pokút znevýhodňuje väčších daňovníkov, ktorí operujú s vyšším objemom transakcií, čím sú vystavení väčšiemu riziku negatívneho hodnotenia na základe jednotlivých transakcií.

PRAKTICKÉ DÔSLEDKY

- Skúsenosti z praxe ukázali, že dochádza k situáciám, kedy daňovníci s obratmi rádovo v desiatkach / stovkách miliónov eur, prípadne cez miliardu eur, boli vyhodnotení ako nespoľahliví z dôvodu celkovej sumy nedoplatkov resp. pokút v tisíckach eur.

NÁVRH NA RIEŠENIE

- Zohľadniť materialitu, teda obrat resp. iné veľkostné kritéria alebo ich kombinácie a závažnosť porušenia vyhodnocovať proporcionálne k veľkosti subjektu.
- Zaviesť aj posudzovanie ekonomických ukazovateľov (§ 53d ods. 4 daňového poriadku), čo by potenciálne mohlo riešiť otázku neproporcionálnosti.

Proporcionalita 2

PROBLÉM

- Napr. kritérium č. 11 nezohľadňuje sumu daňových povinností daňového subjektu v oblasti DPH agregovanú za adekvátne obdobie, ale počet bodov sa hodnotí len s ohľadom na obraty DPH deklarované **len v jednom danom zdaňovacom období**, čo bráni objektívnemu zhodnoteniu významnosti porušenia
- Nález za jedno zdaňovacie obdobie bude ovplyvňovať index daňového subjektu počas obdobia 3 rokov (resp. 5 rokov).

PRAKTICKÉ DÔSLEDKY

- Zo skúseností z praxe vieme, že daňovníkom je index znížený aj na základe výsledku daňovej kontroly za jedno zdaňovacie obdobie (t. j. 1 mesiac), pričom v ostatných 11 mesiacoch daného kalendárneho roku, resp. ostatných 35 mesiacoch hodnoteného obdobia neboli zistené žiadne nedostatky a daňovníci si riadne a načas plnili všetky daňové a odvodové povinnosti.
- Jednorazový **nález za jedno zdaňovacie obdobie nemôže primerane reflektovať celkovú spoľahlivosť a zodpovednosť daňovníka.**
- Takto neprimerane nastavené kritériá vedú k neobjektívnemu hodnoteniu, ktoré so sebou nesie negatívny dopad na podnikateľské aktivity a reputáciu daňovníka.

NÁVRH NA RIEŠENIE

- Zjednotenie sledovaného obdobia tak, ako je stanovené v daňovom poriadku (kalendárny polrok) - daňový poriadok v § 53d ods. 2 uvádza ako hodnotiace obdobie kalendárny polrok.

Retroaktivita

PROBLÉM

- Detailné kritériá na hodnotenie spoľahlivosti boli **zverejnené na webstránke FR SR po 1.1.2022**, teda až po účinnosti novely daňového poriadku a Vyhlášky.
- Do toho momentu daňovníci nemohli predvídať, že ich správanie v minulosti bude hodnotené, na základe akých kritérií bude hodnotené a že toto správanie ovplyvní ich práva a povinnosti v budúcnosti.

PRAKTICKÉ DÔSLEDKY

- Skúsenosti z praxe potvrdzujú, že dochádza k prípadom, kedy sú **posudzované následky správania sa daňového subjektu, ktoré nastali aj pred zverejnením kritérií** – napríklad kritérium č. 11 – Nálezy z kontrol
- Stanovovanie spoľahlivosti daňových subjektov na základe skutočností, ktoré nastali v minulosti pred prijatím indexu, môže napĺňať prvky retroaktivity.
- Zákaz retroaktivity je založený na presvedčení, že právo (právna norma) pôsobí do budúcnosti. Základom tohto prístupu je presvedčenie, že spoľahlivosť právneho poriadku v určitom čase zabezpečuje predvídateľnosť právnych následkov správania sa.

NÁVRH NA RIEŠENIE

- Zmena uplatňovania hodnotiacich kritérií tak, aby sa vyhodnocovali len následky konania daňových subjektov po zavedení indexu daňovej spoľahlivosti v jeho súčasnej podobe, t.j. po 1.1.2022
- Príklad: Pri kritériu č. 11 by sa brali do úvahy len nálezy z daňových kontrol za obdobia začínajúce po 1.1.2022).

Ekonomický ukazovateľ

PROBLÉM

- Ukazovateľ vyhodnocuje iba vykázanú daň z príjmu a zrazenú daň zo závislej činnosti za zamestnancov.
- Nie sú zohľadnené iné ekonomické ukazovatele, ktoré by mohli prispieť k zaradeniu subjektu a vyhodnoteniu jeho spoľahlivosti a spoločenského významu.

PRAKTICKÉ DÔSLEDKY

- Pre dosiahnutie kladného hodnotenia ukazovateľa je potrebné, aby daňový subjekt vykázal určitú výšku efektívnej daňovej sadzby, ktorá zohľadňuje len výšku odvedenej dane, avšak nehovorí nič o spoľahlivosti daňového subjektu.
- Dochádza k priamej diskriminácii menších daňových subjektov, resp. daňových subjektov, ktorý v určitý rok vykážu daňovú stratu, napriek tomu, že nedošlo k porušeniu žiadnych predpisov a daňových povinností.

NÁVRH NA RIEŠENIE

- Rozšírenie kritérií o viaceré ekonomické ukazovatele, ktoré nebudú naviazané len na efektívnu daňovú sadzbu.

Právna závažnosť Podkladu pre index

PROBLÉM

- Vyhláška Ministerstva financií Slovenskej republiky („MF SR“) iba stroho vymenúva zoznam kritérií na určenie indexu.
- Podrobnosti, ktoré sa týkajú nárokov, ekonomických ukazovateľov, zásad a spôsobu určenia Indexu sú **špecifikované iba prostredníctvom dokumentu na webstránke** („Podklad pre index“) Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky („FR SR“).
- Tento dokument **nemožno považovať za právny akt** v zmysle Ústavy Slovenskej republiky, ktorým by sa umožňovalo daňovníkom ukladať povinnosti a priznávať ich práva.
- Dokument zverejnený týmto spôsobom možno považovať len za internú, metodologickú pomôcku správcu dane.

PRAKTICKÉ DÔSLEDKY

- Súčasné nastavenie vedie k nedostatku transparentnosti a jednoznačnosti, čo môže viesť k subjektívnemu hodnoteniu zo strany správcu dane.
- O prípadných zmenách kritérií hodnotenia sa pri súčasnom nastavení zverejneného dokumentu nemajú daňovníci ako dozvedieť - ide o významné **narušenie právnej istoty**.

NÁVRH NA RIEŠENIE

- Úprava podrobností a metodológie kritérií pre určenie Indexu na základe existujúcej Vyhlášky.
- Zverejnenie metodológie a prípadných zmien prostredníctvom vestníka MF SR.

EY | Building a better working world

EY prispieva k budovaniu lepšie fungujúceho sveta vytváraním nových hodnôt pre klientov, zamestnancov, spoločnosť aj celú planétu a posilňovaním dôvery na kapitálových trhoch.

Tímy odborníkov EY vybavené dátami a využívajúce najmodernejšie technológie vrátane umelej inteligencie pomáhajú klientom formovať budúcnosť s dôverou a hľadať riešenia pre výzvy súčasnosti aj budúcnosti.

Vďaka detailnej znalosti problematiky ekonomických odvetví, globálne prepojenej multidisciplinárnej sieti a rôznorodému partnerskému ekosystému môžu naši odborníci poskytovať komplexné služby v oblasti auditu, poradenstva, daní, práva a stratégií a transakcií vo viac než 150 krajinách a teritóriách sveta.

All in to shape the future with confidence.

Označenie EY sa vzťahuje na celosvetovú organizáciu spoločností, ktorej riadiacou spoločnosťou je britská Ernst & Young Global Limited. Každá členská spoločnosť je nezávislým právnym subjektom. Ernst & Young Global Limited neposkytuje služby priamo klientom. Informácie o tom, akým spôsobom EY zhromažďuje a používa osobné údaje, a o právach fyzických osôb stanovených právnymi predpismi o ochrane osobných údajov sú k dispozícii na www.ey.com/privacy. Členské spoločnosti EY neposkytujú právne služby v krajinách, kde to zákon neumožňuje. Ďalšie informácie o našej organizácii nájdete na našich webových stránkach ey.com/sk_sk.

© 2025 Ernst & Young, s. r. o. | Ernst & Young Slovakia, spol. s r.o. | Ernst & Young Law s. r. o.
Všetky práva vyhradené.

Tento materiál má výlučne všeobecný informačný charakter a nemožno sa naň spoliehať ako na účtovné, daňové, právne ani iné odborné poradenstvo. V prípade potreby sa obráťte na svojho konkrétneho poradcu.

ey.com/sk